

การบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาล
เมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*

WASTE MANAGEMENT BY PUBLIC PARTICIPATION IN CHA-AM
MUNICIPALITY, CHA-AM DISTRICT, PHETCHABURI PROVINCE

ชนัด เผ่าพันธุ์ดี

Chanad Bhowbhandee

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย

Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

E-mail: Chanadb2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชน 2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ จำนวน 396 คน ได้มาจากการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1.การบริหารจัดการขยะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือด้านหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านหลักการการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ด้านหลักการความรับผิดชอบต่อประชาชน ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือด้านการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ด้านการมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และด้านการมีส่วนร่วมทำให้ข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ 2. การบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ใน

* Received 6 February 2024; Revised 19 March 2024; Accepted 22 March 2024

ระดับปานกลาง ($r = .431^{**}$) 3. แนวทางการบริหารจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 1) ควรให้ความรู้ด้านการจัดการขยะที่ถูกต้องวิธีและปลอดภัย 2) ควรมีการทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ 3) ควรมีระบบเก็บรวบรวมและสถานที่กำจัดขยะที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่แบบยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, การมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการขยะ

Abstract

The objectives of this research are 1. to study waste management by public participation in Cha-am Municipality, Cha-am District, Phetchaburi Province 2. to study the relationship between management Garbage and public participation In Cha-am Municipality, Cha-am District, Phetchaburi Province. and 3. Propose a guideline waste management by public participation in Cha-am Municipality, Cha-am District, Phetchaburi Province the sample size used in this study was 396 people by came from coincidence. The tool used for data collection was a questionnaire, statistics used to analyze the data. These are percentage, Mean, standard deviation, Pearson's Correlation Coefficient. The research results found that 1. Waste management Overall, it is at a high level. When considering each aspect, every aspect is at a high level. is the principle of sustainable development Principles of environmental protection Principles of Public responsibility Part Public Participation Overall, it is at a high level. When considering each aspect, every aspect is at a high level. is the participatory aspect that brings about fairness in society. Participation is the promotion of human rights and participation makes information known to the public 2. Relationship between waste management and public participation it was found that there was a statistically significant relationship at the .01 level. The relationship is at a moderate level. ($r = .431^{**}$) 3. Propose a guideline waste management by public participation in Cha-am Municipality, Cha-am District, Phetchaburi Province 1) They should provide

knowledge about proper and safe waste management. 2) There should be cooperation with relevant agencies at all levels. 3) There should be a sanitary waste collection system and disposal site. To create a process to solve the problem of waste in the area in a sustainable way.

Keyword: Management, Participation, Waste management

บทนำ

การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศไทยเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดการพัฒนาระบบการเก็บขยะจากภาคเกษตรกรรมไปยังอุตสาหกรรม ได้มีความสัมพันธ์กับอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร และขยายตัวของการใช้ชีวิตในเมือง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่นด้านสาธารณสุข โภค การศึกษาและสุขภาพ และอีกมากมาย ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีต้นทุนการเก็บรวบรวมขยะสูงขึ้น มีการเลือกใช้วิธีต่างๆ อย่างเช่น บ่อ ฝังกลบฯจะเต็มอย่างรวดเร็ว มีการทิ้งขยะที่ไม่เป็นที่ ทำให้การจัดการขยะเป็นไปอย่าง ยากลำบากขึ้นเรื่อย ๆ เพิ่มปัญหาของมลพิษที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้นไปอีกไปอีก (กรมควบคุม มลพิษ, 2553)

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นสิ่งที่มีความกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความไม่ เป็นระเบียบและไม่สะอาด ของประเทศ การนำขยะไปกำจัด ส่วนมากยังคงเป็นการจัดการขยะ แบบกองบนพื้น (เทศบาลเมืองชะอำ, 2567) (กรมควบคุมมลพิษ, 2553) นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ตามหลักวิชาการของการจัดการขยะ มีเพียงส่วนน้อยที่นำขยะไปกำจัดอย่างถูกวิธีโดยการ นำไปทำปุ๋ยหรือวิธีเผาในเตาเผา ปัจจุบัน พบว่าการจัดการขยะจะมีการวางแผนและจัดการ อย่างละเอียดและรอบคอบ (กรมควบคุมมลพิษ, 2562) การคัดแยกขยะมูลฝอยเป็น กระบวนการหรือกิจกรรมที่จัดและแยกประเภทของขยะมูลฝอยชุมชนตามลักษณะ องค์ประกอบทางกายภาพ เช่น ขยะอาหาร ขยะจากสวน เศษกระดาษ ขยะพลาสติก แก้ว เศษ โลหะและอลูมิเนียม โดยใช้แรงงานคน เพื่อนำกลับคืนวัสดุที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle และ Upcycle) ตลอดจนการนำกลับไปใช้ ประโยชน์แบบอื่น ๆ (Utilization) เช่น การผลิตเชื้อเพลิงขยะ (Refuse Derived Fuel (RDF)) ตามหลักการ 3R โดยที่ประโยชน์โดยตรงของการคัดแยกขยะ

เทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นเมืองแห่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ปริมาณขยะมากตามไปด้วย การดำเนินการจัดการขยะดำเนินการโดยกองสาธารณสุขที่คอยดูแลทุกวัน มีการเก็บขยะวันละ 2 รอบ คือ ช่วงเช้าและช่วงบ่าย แต่ในขณะเดียวกันเมื่อถึงช่วงวันหยุดยาว นักท่องเที่ยวเข้ามามากกว่าปกติ ทำให้ปริมาณขยะเยอะมากกว่าถึงขยะที่จัดเตรียมไว้และจัดเก็บไม่ทัน กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการประชุมรับฟังความคิดเห็นและชี้แจงโครงการในที่ประชุมดำเนินการโครงการถนนปลอดถังขยะเริ่มจากการกำหนดให้ถนนราธิป ซอยนราธิป 1 ซอยนราธิป 2 ถนนนิติธร ซอยนิติธร 1 และซอยนิติธร 2 ปลอดจากถังขยะ โดยการเก็บถังขยะสาธารณะของเทศบาลที่ตั้งอยู่ตามถนนดังกล่าวออกทั้งหมด และให้ผู้ที่อาศัยอยู่ตามถนนนี้มารับถังขยะประจำบ้านที่กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจัดเตรียมไว้ให้ นอกจากนี้ เทศบาลเมืองชะอำยังได้ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรีดำเนินโครงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนและท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการคัดเลือกชุมชนนำร่องเขตเลือกตั้งละ 1 ชุมชน เข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะก่อนที่จะทิ้ง เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ สร้างรายได้จากขยะ สร้างวินัยและความสามัคคีภายในชุมชน โดยได้คัดเลือกชุมชนตลาดชะอำ (เขต 1) ชุมชนสะพานหิน (เขต 2) และชุมชนบ้านห้วยทรายใต้ (เขต 3) เข้าร่วมโครงการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระดาษ เศษโลหะ ออกจากขยะอื่น ๆ ก่อนนำไปทิ้ง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการลดปริมาณขยะและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนที่ร่วมโครงการ ถึงแม้รายได้จะไม่มากแต่เป็นการฝึกวินัยและสร้างความสามัคคีภายในชุมชนเองจากการดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการขยะของชุมชนนำร่องตามโครงการถนนปลอดถังขยะและโครงการคัดแยกขยะ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของนายกเทศมนตรีเมืองชะอำ เชื่อว่าจะช่วยขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ในเขตเทศบาลเมืองชะอำต่อไป และสุดท้ายจะเป็นส่วนหนึ่งของแรงขับเคลื่อนที่จะนำก้าวเข้าสู่ “เมืองน่าอยู่และน่าเที่ยว ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข” ตามวิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองชะอำ (เทศบาลเมืองชะอำ, 2567)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำเรื่อง การบริหารจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานและประชาชนที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลนี้ไปแก้ไขปัญหามลพิษให้ถูกวิธีและส่งผลที่ดีต่อสุขภาพของประชาชนและนักท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การบริหารจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
3. แนวทางการบริหารจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ “การบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี” ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่อยู่ในพื้นที่อยู่เทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีโดยมีประชากรทั้งสิ้น 41,041 ราย
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 396 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดย

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลเมืองชะอำ ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการแล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหา พร้อมแก้ไขตามคำแนะนำ
3. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนของเทศบาลเมืองชะอำ ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้เรียบร้อย

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-out) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลเมืองชะอำ ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาร์ค (Cronbach, 1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.9714

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นนำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (checking) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติคือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน รองลงมาคือ ด้านหลักการการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และด้านหลักการความรับผิดชอบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามตารางที่ 1 ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมทำให้ข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ และด้านการมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ตามลำดับ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
1. ด้านหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน	4.08	0.27	มาก	1
2. ด้านหลักการการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม	4.07	0.28	มาก	2

การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	อันดับที่
3. ด้านหลักการความรับผิดชอบต่อประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.97	0.45	มาก	3
รวม	4.04	0.20	มาก	

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม	4.05	0.43	มาก	1
2. ด้านการมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน	4.00	0.38	มาก	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมทำให้ข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ	4.03	0.37	มาก	2
รวม	4.03	0.29	มาก	

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตารางที่ 3 ความความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวม

	การมีส่วนร่วม		
	r	Sig.	แปลผล
การบริหารจัดการ	.431**	.000	มีความสัมพันธ์กัน

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะโดยรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวม พบว่า การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ โดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ .000 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .431$, Sig. = .000)

ตารางที่ 4 ความความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
จำแนกตาม รายด้านการมีส่วนร่วม

	รายด้านการมีส่วนร่วม	r	Sig.	แปลผล
การบริหารจัดการโดยรวม	ที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม	-.025	.625	ไม่มีความสัมพันธ์
	การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน	.367**	.000	มีความสัมพันธ์เชิงบวก
	ข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ	.373**	.000	มีความสัมพันธ์เชิงบวก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะโดยรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการมีส่วนร่วมการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ($r = .367$, $\text{Sig.} = .000$) และการมีส่วนร่วมข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ ($r = .373$, $\text{Sig.} = .000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง

4. แนวทางการบริหารจัดการขยะโดยส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การให้ความรู้ด้านการจัดการขยะที่ถูกต้องและปลอดภัยแก่ประชาชน การบริหารจัดการขยะโดยเริ่มต้นจากครัวเรือน เทศบาลเมืองชะอำต้องปฏิบัติหน้าที่แก้ไขปัญหaxyอย่างครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนภาคครัวเรือนประชาชนต้องมีความรับผิดชอบตอขยะที่เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกับเทศบาลเมืองชะอำในการจัดเก็บขยะมูลฝอยพื้นที่สาธารณะ และเทศบาลต้องนำนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน มีการประสานงานทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ และมีระบบเก็บรวบรวมและสถานที่กำจัดขยะที่ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยเพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่แบบยั่งยืน

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน รองลงมา คือ ด้านหลักการการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และด้านหลักการความรับผิดชอบ

ของประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นมลพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องเร่งด่วนและจำเป็นที่ท้องถิ่นต้องเร่งดำเนินการจัดการให้มีระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ตั้งแต่การสร้างอุปนิสัย ลดปริมาณขยะมูลฝอย การบริการเก็บขน การกำจัดอย่างถูกต้องหลักวิชาการ นโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในทางปฏิบัติโดยมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นมีการดำเนินการร่วมกัน และการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้รูปแบบศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ให้บรรลุผลในทางปฏิบัติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ และอากาศ จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ประสารโชค ธุระนุติ และ วิภาวณี เผือกบัวขาว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการบริหารจัดการขยะ พบว่าประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในชุมชนของทุกภาคส่วน ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะและมีพฤติกรรมในการบริโภคที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และขาดการบังคับใช้กฎหมายโดยมีแนวทางในการบริหารจัดการขยะด โดยกำหนดนโยบายและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการขยะที่ชัดเจน ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกให้กับ เด็กเยาวชนในสถานศึกษา และประชาชนในชุมชน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายกับ ทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการขยะ และกำกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน และสอดคล้องกับพิริยา วุฑโฑทัย (2557) ได้ศึกษาการจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแก่ง จังหวัดระยอง พบว่า กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแก่ง เริ่มต้นจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ เรื่องการคัดแยกขยะจากบ้านเรือน ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรพัฒนาศักยภาพตนเองในด้านการจัดการขยะ องค์กรมีการวางแผนเป้าหมายในด้านการจัดการขยะมูลฝอย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการประชาสัมพันธ์มีหลายช่องทางเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับเทศบาล การประสานงานระหว่างองค์กรและประชาชน จะผ่านผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ของเทศบาลเป็นตัวกลางในการประสานงาน ส่งผลให้ผู้นำชุมชน มีความกระตือรือร้น มีจิตสำนึกในด้านสิ่งแวดล้อม แต่ยังขาดการให้ความร่วมมือสนับสนุนในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลและการสนับสนุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมจากประชากรและ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิมลวัลย์ ไชยกาญจน์ (2554) ได้ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านแพะขวาง ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง จังหวัด

เชียงใหม่ พ.ศ. 2550-2553 พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ จัดกิจกรรมสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการคัดแยกและกำจัดขยะที่ถูกต้อง แก่ชาวบ้านในชุมชน และการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ชุมชนการจัดการขยะของบ้านแพะขวางประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนกฤต บวกขุนทด (2553) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชน กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบของการจัดการ การเก็บขยะมูลฝอย การตัดแยก การทิ้งขยะที่ถูกวิธีขาดการประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา ได้ประสานงานให้ทางสาธารณสุขหรือสถานีอนามัยในเขตตำบลโนนเมืองพัฒนามาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะให้กับประชาชนในชุมชน

ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมทำให้ข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ ด้านการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมเป็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่รับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดวงใจ ปินตามูล (2555) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน ในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของสร้อยญา ตันศิริ (2554) พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแพร่ ในขั้นตอนที่หนึ่งคือการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาขยะ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกับเทศบาลเมืองแพร่ และในขั้นตอนที่สามคือการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานการแก้ไขปัญหาขยะของเทศบาล ขั้นตอนที่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่เข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุดคือขั้นตอนที่สอง คือ

ศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยตามแนวคิดการจัดการขยะแบบ 3Rs และสอดคล้องกับธนกฤต บวกขุนทด (2553) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชน กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความร่วมมือในกิจกรรมด้านต่างๆ ตามมา โดยผู้บริหารเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชน จะมีฐานะเป็นวิทยากรชุมชนในการขยายผลความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าเกษม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะโดยรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวม พบว่า การบริหารจัดการขยะในเทศบาลเมืองชะอำ โดยรวม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการขยะโดยรวมกับการมีส่วนร่วมของประชาชนรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการมีส่วนร่วมการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมข้อมูลข่าวสารเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสาร เป็นสิทธิที่สำคัญของประชาชน นอกจากสิทธิตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวแล้วโดยกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการได้กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิที่จะขอข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนต้องการรู้นอกเหนือจากข้อมูลข่าวสารที่ได้มีการจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู โดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่ได้รับคำขอจากประชาชน จะต้องดำเนินการจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ในเวลาที่เหมาะสม ดังนั้นทางเทศบาลเมืองชะอำ ควรมีการกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนให้เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะพร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเลือกใช้สิ่งของและนำขยะกลับมาใช้ได้ใหม่ให้สอดคล้องกับแนวคิดของ สมบูรณ์ ชันเมือง (2542) ที่ได้ศึกษาการจัดการขยะในครัวเรือนพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนมีความร่วมมือในการรวบรวมขยะการแยกขยะและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะควร ใช้กลวิธีหลายอย่าง มาผสมผสาน มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ มีการรณรงค์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ผู้บริหารควรจะทำให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการขยะที่แหล่งกำเนิดก่อนพร้อมทั้งอาจจะมีการกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและเห็นได้ว่า ขยะไม่ควรทิ้งขว้างไปโดยเปล่าประโยชน์ให้สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่และยังช่วยลดปริมาณขยะลงได้อีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในทางการบริหารจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี คือภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักและผลักดันให้ประชาชนตื่นรู้ในการบริหารจัดการขยะอย่างถูกวิธีตามสุขอนามัยและสามารถคัดแยกประเภทขยะพร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนเลือกใช้สิ่งของและนำขยะกลับมาใช้ได้ใหม่ตลอดจนมีกลไกการสื่อสารและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับเพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่แบบยั่งยืน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสรุปได้ว่าการบริหารจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการบริหารจัดการขยะและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .431^{**}$) และแนวทางการบริหารจัดการขยะโดยมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 1) ควรให้ความรู้ด้านการจัดการขยะที่ถูกต้องและปลอดภัย 2) ควรมีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ 3) ควรมีระบบเก็บรวบรวมและสถานที่กำจัดขยะที่ถูกต้องวิธีและถูกต้องตามหลักสุขอนามัยเพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่แบบยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2553). คู่มือประชาชนเพื่อการคัดแยกขยะอันตรายจากชุมชน. กรุงเทพมหานคร: คู่มือประชาชนเพื่อการคัดแยกขยะอันตรายจากชุมชน.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2562). สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี2561. กรุงเทพมหานคร: หจก.สมงคลการพิมพ์.
- ดวงใจ ปินตามูล. (2555). การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโสก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการปกครองท้องถิ่น). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

- เทศบาลเมืองชะอำ. (2567). เทศบาลเมืองชะอำ. เรียกใช้เมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2567 จาก http://www.cha-amcity.go.th/site/index.php?option=com_content&view=article&id=52&Itemid=78
- ธนกฤต บวกขุนทด. (2553). การศึกษารูปแบบการจัดการการจัดเก็บขยะชุมชน กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. ใน (โครงการหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ประสารโชค ธูระนุติ และวิภาวดี เพือกบัวขาว. (2562). แนวทางการบริหารจัดการขยะของเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พริยา วัชรไทย์. (2557). การจัดการขยะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมือง แกลง จังหวัดระยอง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร.
- วิมลวัลย์ ไชยกาญจน์. (2554). การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านแพะขวาง ตำบลน้ำแพร่ อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2550-2553. ใน (วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมบูรณ์ ชันเมือง. (2542). การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลเมืองพะเยา. ใน (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สร้อยญา ตันศิริ. (2554). ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแพร่. ใน (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper&Row.